

UCHWAŁA Nr XII/84/2011
Rady Gminy Kleszczewo
z dnia 26 października 2011r.

w sprawie : ustanowienia herbu, flagi i pieczęci Gminy Kleszczewo.

Na podstawie oraz art. 18 ust. 2 pkt.13 ustawy z dnia 08 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2001r. Dz. U. Nr 142 poz. 1591, z 2002r. Dz. U. Nr 23 poz. 220, Nr 62 poz. 558, Nr 113 poz. 984, Nr 153 poz. 1271, Nr 214 poz. 1806, z 2003r. Nr 80 poz. 717, Nr 162 poz. 1568, z 2004r. Nr 102 poz. 1055, Nr 116 poz. 1203; z 2005r. Nr 172 poz. 1441, Nr 175 poz. 1457; z 2006r. Nr 17 poz. 128, Nr 181 poz. 1337; z 2007r. Nr 48 poz. 327, Nr 138 poz. 974, Nr 173 poz.1218; z 2008r. Nr 180 poz.1111, Nr 223 poz.1458; z 2009r. Nr 52 poz.420, Nr 157 poz.1241; z 2010r. Nr 28 poz.142, Nr 28 poz.146, Nr 40 poz. 230 Nr 106 poz. 67; z 2011r. Nr 21 poz. 113, Nr 117 poz. 679, Nr 1324 poz. 777) oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 1978r. o odznakach i mundurach (Dz.U. Nr 31 poz. 130; z 1998r. Nr 162 poz. 1126, z 2000r. Nr 12 poz. 136, Nr 120 poz. 1268; z 2001r. Nr 123 poz.1353; z 2009r. Nr 92 poz. 753) Rada Gminy Kleszczewo uchwała, co następuje :

§ 1

1. Ustanawia się herb Gminy Kleszczewo : w polu czerwonym nad srebrnym krzyżem maltańskim miecz srebrny ze złotą rękojeścią na opak przekrzyżowany dwoma kluczami złotym i srebrnym zębami do góry.
2. Wizerunek graficzny herbu stanowi załącznik nr 1 do uchwały.

§ 2

1. Ustanawia się flagę Gminy Kleszczewo, którą stanowi prostokątny płat o proporcjach wysokości do szerokości jak 5: 8, dzielony w słup o równej szerokości, o barwach bieli (od drzewca) i czerwieni (część swobodna). Na części białej herb gminy o wysokości tarczy herbowej $\frac{3}{4}$ wysokości płata.
2. Wizerunek graficzny flagi Gminy Kleszczewo stanowi załącznik nr 2 do uchwały.

§ 3

1. Ustanawia się następujące pieczęcie:
 - 1) pieczęć Gminy Kleszczewo - pieczęć okrągła o średnicy 36 mm, w otoku majuskulny napis GMINA KLESZCZEWO, gdzie słowa oddzielone są od siebie ażurowymi sześciopromiennymi gwiazdkami. W środku wewnętrzne perełkowe koło, w które wpisany jest konturowo herb Gminy Kleszczewo.

- 2) pieczęć Wójta Gminy Kleszczewo - pieczęć okrągła o średnicy 36 mm, w otoku majuskułny napis WÓJT GMINY KLESZCZEWO, gdzie słowa oddzielone są od siebie ażurowymi sześciopromiennymi gwiazdkami. W środku wewnętrzne perełkowe koło, w które wpisany jest konturowo herb Gminy Kleszczewo.
 - 3) pieczęć Urzędu Gminy Kleszczewo - pieczęć okrągła o średnicy 36 mm, w otoku majuskułny napis URZĄD GMINY KLESZCZEWO, gdzie słowa oddzielone są od siebie ażurowymi sześciopromiennymi gwiazdkami. W środku wewnętrzne perełkowe koło, w które wpisany jest konturowo herb Gminy Kleszczewo.
2. Wzory pieczęci, o których mowa w ust.1 zawierają załączniki:
- a) wzór pieczęci Gmina Kleszczewo – załącznik nr 3 do uchwały,
 - b) wzór pieczęci Wójt Gminy Kleszczewo – załącznik nr 4 do uchwały,
 - c) wzór pieczęci Urząd Gminy Kleszczewo – załącznik nr 5 do uchwały.

§ 4

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 5

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Henryk Lesiński

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr XII/84/2011
Rady Gminy Kleszczewo
z dnia 26 października 2011r.

Korzystając z kompetencji Rady Gminy wynikających z art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 08 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2001 r. Dz.U. Nr 142 poz. 1591 ze zmianami), ustanawia się herb Gminy, flagę i pieczęcie Gminy Kleszczewo.

Projekt herbu sporządzony został przez Pana Roberta Szydlika.

Uzasadnienie herbu

GODŁO GÓRNE: Miecz na opak przekrzyżowany dwoma kluczami złotym i srebrnym zębami do góry nawiązuje bezpośrednio do godła kapituły poznańskiej.

W ikonografii i heraldyce są to symbole św. Piotra i Pawła. Ci dwaj apostołowie są patronami kapituły poznańskiej, jako że pierwszym biskupstwem na ziemiach polskich było właśnie biskupstwo misyjne w Poznaniu powołane w roku 968 do życia bullą papieża Jana XIII¹.

To pierwsze biskupstwo obejmowało całe państwo Mieszka I i nie podlegało żadnemu metropolicie, a bezpośrednio Stolicy Apostolskiej. Tym też dyktowany był wybór patronów – św. Piotra i Pawła². Umieszczenie symboli patronów kapituły poznańskiej w herbie Gminy Kleszczewo wiąże się ściśle z tym, że w skład ziemskich dóbr kapituły poznańskiej w różnym okresie wchodziła większa część obszaru dzisiejszej gminy³ – na pewno miejscowości: Śródka (1383-1793), Tanibórz (1292⁴-1793), Krzyżownicy, Tulce (ok. 1140 – XIV w.), Markowice (1388-1793), Nagradowice (1268-1793)⁵ i Krerowo (1287-1793)⁶.

Nie o każdej z wymienionych miejscowości zachowały się dokładniejsze dane, ale wiadomo, że Śródkę w roku 1383 r. biskup poznański Jan przekazał wraz z innymi włościami proboszczom katedralnym (to jest: kapitule). Wspomina o tym m.in. *Słownik Geograficzny*

¹ S. Trawkowski: *Początki Kościoła w Polsce za panowania Mieszka I*, (w:) *Civitas Schinesghe. Mieszko I i początki państwa polskiego*. Poznań - Gniezno 2004, s. 49-70

² W. Abraham, *Organizacja kościoła w Polsce do połowy wieku XII*, Poznań 1962

³ W. Sobisiak, *Rozwój latyfundium biskupstwa poznańskiego w XVI do XVIII wieku*, Poznań 1960.

⁴ Data pierwsza podawana w nawiasie oznacza nie początek przynależności do dóbr kapituły poznańskiej, a pierwszą wzmiankę potwierdzającą taki stan rzeczy w źródłach.

⁵ J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. II, Poznań 1959.

⁶ W 1793 r. w związku z zajęciem omawianego terenu przez Prusy (II rozbiór) dobra kościelne zostały skonfiskowane i przeszły na skarb pruski.

*Królestwa Polskiego, gdzie napisano: Środka była własnością kapituły poznańskiej; zabrana przez rząd pruski, wcielona do domeny Swarzędz.*⁷

Z kolei Tanibórz w roku 1292 wymieniany jest w składzie dóbr kapitulnych⁸ i także ta miejscowość aż do II rozbioru nie zmieniła właściciela. Tanibórz zabrał Kościołowi (kapitulie poznańskiej) dopiero rząd pruski.

Krerowo natomiast mieli, według ks. Kozierowskiego, założyć mieli benedyktyni z Lubinia, a następnie sprzedali ją w roku 1257 (pierwsza wzmianka) synom komesa Krystyna, którego wnukowie przekazali ją trzydzieści lat później biskupom poznańskim a ci z kolei kapitulie poznańskiej. Taki stan posiadania przetrwał do 1793 r.

Tulce i Kleszczewo z kolei należały przez pewien czas do znanego wielkopolskiego rodu Górków⁹, który wydał kilku biskupów poznańskich, zanim rodzina ta przeszła na protestantyzm¹⁰. Z kolei w Krerowie biskup poznański Jan IV herbu Łodzia¹¹ erygował parafię i ufundował pierwszy kościół w roku 1344.

GODŁO DOLNE: Krzyż maltański jest symbolem Suwerennego Rycerskiego Zakonu Szpitalników św. Jana Jerozolimskiego z Rodos i z Malty zwany też Zakonem Kawalerów Maltańskich, Szpitalnikami lub Joannitami.

Joannici poznańscy wśród licznych dóbr ziemskich nadanych im w 1170 roku przez księcia Mieszka III Starego¹² mieli także dwie wsie leżące na terenie dzisiejszej Gminy Kleszczewo. Były nimi: Kleszczewo i zawdzięczające Joannitom swoją nazwę Krzyżownicy¹³. Joannici byli zatem pierwszymi zapisanymi w dziejach właścicielami Kleszczewa, którego nazwę zapisywano wówczas jako „Clessovo” lub „Gleysovo”. W 1187 roku zakon ten założył w Poznaniu swoją pierwszą komandorię (wcześniej istniała tylko śląska założona ok. połowy XII w.)¹⁴. Krzyżownicy weszły w skład ich dóbr ok. 1240 roku.

W książce *Z zamierzchłej przeszłości Parafji św. Jana i Komandorji* wydanej w Poznaniu w 1929 roku nakładem ks. dra Mazurkiewicza, czytamy: *Z czasem Kawalerowie św.*

⁷ *Słownik geograficzny...*, Tom XI, strona 165.

⁸ *Słownik geograficzny...*, Tom XII, strona 155.

⁹ *Słownik geograficzny...*, Tom XII, strona 610-611.

¹⁰ O. Halecki, *Ród Łodziów w wiekach średnich*, Lwów 1912.

¹¹ U Długosza błędnie jako Jan IV z Kępy. W tym czasie Kępa należała do rodu Doliwów, którego przedstawicielem był wcześniejszy biskup poznański (1325-1335) Jan III Doliwa (z Kępy).

¹² Niektóre źródła podają, że nadania w roku 1170 dokonał biskup poznański Radwan. Por. *Z zamierzchłej przeszłości Parafji św. Jana i Komandorji*, nakładem ks. dra Mazurkiewicza, Poznań 1929, s. 8.

¹³ W. Hensel, *Studia i materiały do osadnictwa Wielkopolski wczesnohistorycznej*. T. 3, Warszawa 1960.

¹⁴ *Z zamierzchłej przeszłości...* [op. cit.], s. 6.

*Jana Jerozolimskiego w Poznaniu część pierwotnych swych posiadłości ziemskich potracili lub pozamieniali na inne, tak, że w XVII w. pozostały im następujące...*¹⁵ Tu wśród trzynastu wymienionych miejscowości brak już Kleszczewa, za to pojawiają się na ostatniej pozycji właśnie Krzyżowniki. Wiadomo na przykład, że w roku 1500 wieś była opuszczona przez wielu poddanych, ale brak jest informacji, co było tego przyczyną. Jako właściciela wsi wymienia się wówczas zakon św. Jana Jerozolimskiego z Poznania, którego komandorem był w tym czasie Mikołaj Krzyszkowski¹⁶.

KOLOR TARCZY: CZERWIEN to jedna z pierwszych i najstarszych barw tynktury stosowana w polskiej heraldyce. W tarczy herbu Gminy Kleszczewo zastosowano tę właśnie barwę czerwoną nawiązującą do barw narodowych i wielkopolskich, która jednocześnie dobrze komponuje się z godłami srebrnymi i srebrno-złotymi zgodnie z zasadą alternacji barw.

Czerwień jest barwą królewską – symbolizuje Boskiego Pomazańca. Jest także kolorem Syna Bożego, miłości, dzielności, pracy, poświęcenia i żarliwości.

W herbie Gminy Kleszczewo zaniechano nawiązywania do godła ziemskich, jako że w dawnych wiekach większą część tutejszych dóbr dobra kościelne – głównie należące do kapituły poznańskiej. Osobną część stanowiły Tulce, początku pozostając w rękach kapituły, później przeszły na uposażenie parafii w Tulcach, a następnie weszły w skład dóbr znanego rodu Górków. Od przełomu XVII i XVIII wieku do 1945 roku Tulce bardzo często zmieniały właścicieli. W średniowieczu w rękach rodów rycerskich znajdowały się tylko wsie: Bylin i Gowarzewo oraz w okresie późniejszym także Kleszczewo. Trzy wsie były królewszczyznami – mowa u o osadach służebnych: Szewce, Poklatki¹⁷ i Komorniki.

W tym miejscu warto wspomnieć, że parafię p.w. Narodzenia NMP w Tulcach erygowano już w roku 1140¹⁸. Według Długosza fundatorem pierwszego kościoła, który stał się później „siedzibą” lokalnego sanktuarium maryjnego Matki Bożej Tuleckiej, miał być w połowie XIII w. Piotr Włostowic¹⁹, ale tę informację podważają współcześni historycy. W okresie reformacji świątynia gromadziła protestantów w związku z przejściem na luteranizm

¹⁵ Tamże, s. 8-9.

¹⁶ Dane z akt procesowych, za: *Z zamierzchłej przeszłości...* [op. cit.], s. 18.

¹⁷ *Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w Średniowieczu*, Poznań 1995.

¹⁸ Obecny kościół wzniesiono w I poł. XIII wieku w stylu romańskim. Był on w kolejnych wiekach przebudowywany (w XV i XVI w.) w stylu gotyckim oraz rozbudowany (w 1784 r.) w stylu późno barokowym tak że stracił on swój pierwotny styl architektoniczny.

¹⁹ Długosz – za Janem z Czarnkowa – nazywa go mylnie Duninem (tj. Duńczykiem, gdzie niechybnie Dacja jest mylona z Danią). Od pomyłki kronikarzy wziął się fakt używania później przez ten ród i nazwiska, i herbu Łabędź.

właściciele Tulec, znanego rodu Górków (który wcześniej wydał kilku biskupów). Kościołowi rzymskiemu świątynię przywrócili kolejni właściciele - Czarnkowscy (herbu Nałęcz). W kościele znajduje się datowana na ok. 1500 rok, czterokrotnie koronowana drewniana figura Matki Boskiej Tuleckiej. Kościół w Tulcach, choć posiadający starą metrykę, geograficznie znajduje się na peryferiach Gminy Kleszczewo, a znakomita większość terenów historycznej parafii w Tulcach leży dziś poza obszarem gminy.

Nie jest znana data roczna, ale drugą parafie na terenie Gminy erygowano w Kleszczewie, najprawdopodobniej w II poł. XIII wieku. Obecny drewniany kościół o konstrukcji zrębowej p.w. Wszystkich Świętych wzniesiono w latach 1760–1762.

Trzecią ważną parafią na terenie gminy jest parafia p.w. Jana Chrzciciela w Krerowie. Erygował ją w 1344 r. przez biskup poznański (1335-1346) Jan IV herbu Łódzia, ale pierwszą świątynię wzniesiono tu już ok. 1330 roku. Obecny późnogotycki kościół powstał na przełomie XV i XVI wieku (rozbudowany 1739 i 1900-1903).

Co do samego osadnictwa na terenie dzisiejszej gminy, warto wspomnieć, że wykopaliska archeologiczne wskazują, że najstarsze osady ludzkie pojawiały się tu już w czasach przedhistorycznych (znalezisko monet rzymskich z 1906 r.; liczne kurhany)²⁰, natomiast większość miejscowości znanych z dzisiejszej mapy Gminy wzmiankowana jest w źródłach już w wieku XII i XIII jako (można tak mniemać) wcześniej istniejące. Nie ma bowiem mowy o lokacji a o nadaniach wsi już istniejących. Najlepszym tego przykładem „Clessovo” lub „Gleysovo” (dzisiejsze gminne Kleszczewo), które w roku 1170 zostało przez księcia Mieszka III Starego nadane wśród wielu innych dóbr poznańskim Joannitom, czyli Suwerennemu Rycerskiemu Zakonowi Szpitalników św. Jana Jerozolimskiego z Rodos i z Malty. Joannici byli drugim co do wielkości, po kapitule poznańskiej, właścicielem ziemskim na terenie dzisiejszej Gminy Kleszczewo. Z tego właśnie powodu w projekcie herbu Gminy Kleszczewo sięgnięto do godeł kapituły poznańskiej i Szpitalników.

Projekt herbu uzyskał pozytywną opinię Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, wyrażoną na podstawie Uchwały Komisji Heraldycznej Nr 139-1205/O/2011 z dnia 3 czerwca 2011r. w sprawie projektów herbu, flagi i pieczęci Gminy Kleszczewo.

Proponowane projekty herbu, flagi i pieczęci Gminy Kleszczewo Komisja Heraldyczna zaopiniowała pozytywnie, jako spełniające warunki określone w art. 3 ust. 2

²⁰ *Słownik geograficzny...*, Tom IV, strona 135

ustawy z dnia 21 grudnia 1978r. o odznakach i mundurach (Dz.U. Nr 31 poz. 130 ze zmianami) tj. zgodne z zasadami heraldyki, weksylologii i miejscową tradycją historyczną.

Komisja Heraldyczna zaopiniowała przedłożony projekt herbu pozytywnie, uważa bowiem dobór figur heraldycznych za zasadny i oddający cechy indywidualne Gminy oraz jako zgodny z miejscową tradycją. Pozytywna opinia dotyczy także wzorów symboli pochodnych od herbu.

Biorąc powyższe pod uwagę podjęcie przedmiotowej uchwały należy uznać za uzasadnione.

Przewodniczący Rady Gminy

Henryk Lesiński